

ЩО І КОЛИ СВЯТКУВАТИ ДОСЛІДНИКАМ ТРАДИЦІЙНОЇ НАРОДНОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ?

Красіков М.М.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

2022 року вкотре «календар знаменних дат» нагадав про чергове професійне свято – «День етнографа України»: «17 липня в нашій країні вважається професійним святом етнографів. Ця дата була обрана на честь дня народження великого етнографа і мандрівника Миколи Миклухи-Маклая. Вперше це свято відзначили у кінці 70-х років 20 століття з ініціативи Рудольфа Ітса, завідуючого кафедрою етнографії Державного університету в Санкт-Петербурзі».

Однак одразу виникають питання. Перше – назва. В Україні є три академічні інститути, де досліджується традиційна народна культура, однак у назві жодного нема слова «етнографія»: Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, Інститут народознавства. Серед структурних підрозділів останнього – відділи етнології сучасності, історичної етнології, соціальної антропології, фольклористики. Не будемо зараз дискутувати з приводу того, чим термін «етнографія» відрізняється від терміну «етнологія», однак констатуємо факт: слово «етнографія» тут не фігурує, як і в офіційній номенклатурі спеціальностей, за якими в Україні відбувається захист дисертацій. Отже, назва «День етнографа» є, безсумнівно, застарілою. Традиційну культуру вивчають вчені різних спеціалізацій, яких за кордоном називають «культурними антропологами», але цей термін в офіційному українському дискурсі не надто вживаний. У нас поширені такі назви фахівців: етнолог, етнокультуролог, фольклорист, соціальний антрополог, етносоціолог, етнопсихолог, етнолінгвіст, етномузикознавець, етнодемограф. Звісно, за великим рахунком їх всіх можна назвати етнологами, а краще (бо все-таки є «чисті» фольклористи) — народознавцями чи українознавцями. І свято треба назвати «День народознавця України» або — «День українознавця», бо тоді це буде свято й істориків.

Друге питання – дата. Р. Ітс запропонував своїй спільноті відзначати це свято у день народження М.М. Миклухи-Маклая. Сьогодні залюбки пишуть про українське (наполовину насправді) походження визначного вченого. Однак чи був він українським етнологом і тим більше – українознавцем? Сфера його інтересів була інша. Отже, якщо обирати день професійного свята українських народознавців, треба знайти ключову постать засновника етнологічної науки в Україні. Найкращий варіант – обрати датою свята день народження автора тексту гімну України. Саме «Труды этнографическо-статистической экспедиции въ Западно-Русскій край, снаряженной Императорскимъ русскимъ географическимъ обществомъ. Юго-Западный отдѣлъ. Материалы и изслѣдованія, собранныя д. чл. П.П. Чубинскимъ» у 7 томах (9 книгах) є першим систематичним фундаментальним науковим виданням про світогляд і побут населення України. Таким чином, День народознавця варто відзначати 27 січня.